

W niepewnych czasach potrzebujemy więcej Zielonej Spójności jako podstawy europejskiego bezpieczeństwa

**Postulaty organizacji społeczeństwa obywatelskiego dotyczące kształtu polityki
spójności po 2027 roku.**

26 marca 2025

Szanowni Państwo, Posłanki i Posłowie do Parlamentu Europejskiego X kadencji!

Polityka spójności to najbardziej demokratyczna, zdecentralizowana i partycypacyjna polityka w historii Unii Europejskiej. Będąc blisko obywateli buduje zaufanie i poparcie społeczeństwa dla integracji europejskiej oraz odporność na obecne i przyszłe kryzysy dotykające Wspólnotę.

Apelujemy, aby Państwo - Posłanki i Posłowie do Parlamentu Europejskiego - stali się Ambasadorkami i Ambasadorami ambitnej, zielonej, zorientowanej społecznie i efektywnej polityki spójności. Czyli takiej, jakiej potrzebuje dziś Europa. To szczególnie ważne w trakcie negocjacji pakietu rozporządzeń dla kolejnego unijnego budżetu.

Komisja Europejska zaprezentowała 11 lutego 2025 roku ogólne założenia dla kolejnych Wieloletnich Ram Finansowych (WRF) na lata 2028-2034. Nie ulega wątpliwości, że obecna polityka spójności wymaga zmian, by lepiej odpowiadać na wyzwania naszych czasów, do których należą przede wszystkim: kryzys

klimatyczny, kryzys cen energii, kryzys europejskiej konkurencyjności na światowych rynkach i kryzys w obszarze szeroko pojętego bezpieczeństwa (od obronności do bezpieczeństwa żywnościowego), a także wzmagające się zagrożenie kryzysem demokracji. Zmiany te nie mogą jednak prowadzić do zarzucenia ani osłabienia polityki spójności, a powinny wzmocnić ją i dostosować do potrzeb UE.

Przekazujemy Państwu naszą wizję odnowionej i wzmocnionej polityki spójności, czyli:

- bardziej niż kiedykolwiek wspierającej reformy i mocniej powiązanej ze strategiami;
- skuteczniej inwestującej w zielone, prospołeczne oraz chroniące przyrodę rozwiązania;
- zapewniającej sprawiedliwy i harmonijny rozwój Europy i jej regionów;
- skuteczniej i bardziej niż dotąd skupionej na wsparciu oddolnych inicjatyw obywateli;
- poprzez bliskość ludziom - budującej zaufanie i poparcie społeczeństwa dla Unii Europejskiej oraz odporność społeczności lokalnych.

Aby osiągnąć ww. cele, rekomendujemy:

- 1. Kontynuować politykę spójności, ale lepiej.** Konieczne jest wzmocnienie jej reformatorskiego wymiaru poprzez lepsze powiązanie funduszy z procesem Semestru Europejskiego oraz ze strategiami krajowymi i celami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Zielonym Ładem. Struktura funduszy musi być uproszczona, a zasady bardziej spójne. Kluczowe jest także odświeżenie koncepcji *earmarkingu*, tak aby co najmniej połowa unijnego budżetu wspierała działania na rzecz klimatu i bioróżnorodności, uwzględniając realne potrzeby państw i regionów oraz sprawdzone technologie. Usprawnienie wdrażania wymaga stosowania realistycznych terminów naborów i większego wsparcia dla beneficjentów.
- 2. Wzmocnić najważniejsze zasady.** Wzmocnienie terytorialnego wymiaru polityki spójności, powinno oznaczać zwiększenie roli samorządów. Konieczne jest wdrożenie modelu *partnerstwa 3D*, który obejmuje silniejszą horyzontalną zasadę partnerstwa, większą podmiotowość regionów i państw w wielopoziomowym zarządzaniu, oraz aktywne zaangażowanie partnerów w realizację inwestycji. Natomiast odświeżona *zasada DNSH 2.0* (nie czyni poważnych szkód) powinna zostać rozszerzona o wymiar społeczny, a w aspekcie środowiskowym promować wyłącznie najlepsze dla klimatu i środowiska rozwiązania.
- 3. Zwiększyć budżet i ambicje polityki spójności z myślą o długoterminowych celach.** Unia Europejska potrzebuje co najmniej 2 bilionów euro w nowym wieloletnim budżecie, z czego połowa powinna wspierać zieloną transformację. Działania muszą być elastyczne, lecz osadzone w ramach precyzyjnych definicji i mierzalnych wskaźników, by skutecznie odpowiadać na zmieniające się potrzeby i wyzwania.

- 4. Wzmocnić wymiar środowiskowy.** Należy całkowicie wykluczyć wsparcie dla paliw kopalnych, szkodliwych technologii i półśrodków – trzeba wyeliminować obecne furty i tylne drzwi dla finansowania paliw kopalnych czy szkodliwych dla środowiska technologii i źródeł energii (jak biomasa pierwotna, przepływowe hydroelektrownie). Adaptacja do zmian klimatu musi być prowadzona wyłącznie z wykorzystaniem rozwiązań opartych na przyrodzie. Ponadto, konieczna jest koncentracja środków na adaptację – należy stworzyć dedykowany Fundusz na rzecz Bioróżnorodności finansujący działania wynikające z prawa o odbudowie zasobów przyrodniczych (NRL). Lepsza odbudowa po klęskach żywiołowych wymaga natomiast stosowania wyłącznie rozwiązań opartych na przyrodzie, wynikających z NRL i budujących odporność na przyszłe kryzysy.
- 5. Wzmocnić wymiar społeczny.** Transformacja musi być sprawiedliwa, a inwestycje powinny przynosić zarówno korzyści środowiskowe, jak i społeczne. Fundusze polityki spójności powinny skutecznie przyczyniać się do eliminacji ubóstwa energetycznego oraz wspierać rozwój zielonych kompetencji na rynku pracy. Konieczne jest utrzymanie Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji dla regionów węglowych oraz większe wsparcie dla energetyki obywatelskiej, aby społeczności energetyczne stały się fundamentem zdecentralizowanych i bardziej bezpiecznych systemów energetycznych przyszłości.

Ponadto uważamy, że już dziś, u progu negocjacji nowych Wieloletnich Ram Finansowych, należy określić priorytety finansowania ze środków polityki spójności przedsięwzięć służących dekarbonizacji gospodarki oraz ochronie i odbudowie przyrody:

1. Sprawiedliwa transformacja regionów węglowych – nowe Terytorialne Plany Sprawiedliwej Transformacji (TPST) przygotowane na podstawie doświadczeń perspektywy 2021-2027.
2. Zielone umiejętności – strategiczna przebudowa rynku pracy na potrzeby zielonej transformacji.
3. Energetyka rozproszona, w tym jako priorytet energetyka obywatelska – rozwój zaplanowany strategicznie – dostępne wsparcie finansowe wzmocnione zmianami prawnymi i pomocą organizacyjną.
4. Edukacja ekologiczna społeczeństwa – wzmacniająca zrozumienie i poparcie społeczne dla transformacji i kształtująca proekologiczne postawy.
5. Sieci elektroenergetyczne przesyłowe i dystrybucyjne, z uwzględnieniem magazynów energii – transformacja i stabilizacja systemu energetycznego pod kątem rozwoju odnawialnych źródeł energii, energetyki rozproszonej i elektryfikacji gospodarki.
6. Efektywność energetyczna budynków oraz przedsiębiorstw – z naciskiem na wsparcie w ograniczaniu ubóstwa energetycznego (związane m.in. ze wspieraniem spółdzielni energetycznych) oraz dekarbonizację sektora przedsiębiorstw.

7. Prospołeczna dekarbonizacja transportu – elektryfikacja linii kolejowych w kontekście ubóstwa transportowego i dekarbonizacji transportu.
8. Adaptacja do zmian klimatu – zwiększająca odporność na zmianę klimatu i przeciwdziałająca skutkom katastrof naturalnych, uwzględniająca rozwiązania oparte na przyrodzie i powiązana z celami NRL.

Powyższe rekomendacje zostały szczegółowo opisane w publikacji „[W stronę zielonej spójności](#)” (Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć, 2025), którą załączamy do niniejszego stanowiska.

Zachęcamy Państwa do aktywnego zabierania głosu w dyskusji o kształcie nowych Wieloletnich Ram Finansowych, a w szczególności polityki spójności po 2027 roku. Proponujemy uwzględnienie w Państwa pracy postulatów organizacji pozarządowych zawartych w tym stanowisku.

Sygnatariusze stanowiska:

Związki, federacje i koalicje organizacji pozarządowych:

1. Koalicja Klimatyczna
2. Koalicja Ratujmy Rzeki
3. Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych
4. Podkarpacka Federacja Organizacji Obywatelskich PARASOL
5. Wspólnota Robocza Związków Organizacji Społecznych
6. Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć

Organizacje pozarządowe:

1. Ekowyborca
2. Federacja Konsumentów
3. Fundacja “Nierusz Natura”
4. Fundacja “Rozwój TAK-Odkrywki NIE” (RT-ON)
5. Fundacja Climate&Strategy
6. Fundacja Ekologiczna Zielona Akcja
7. Fundacja EkoRozwoju
8. Fundacja Frank Bold
9. Fundacja Greenmind
10. Fundacja Habitat for Humanity Poland
11. Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju
12. Fundacja na rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii
13. Fundacja Przestrzeń do życia
14. Fundacja WWF Polska
15. Ogólnopolskie Stowarzyszenie Budownictwa Naturalnego
16. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków

17. Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki
18. Społeczny Instytut Ekologiczny
19. Stowarzyszenie BoMiasto
20. Stowarzyszenie Eko-Inicjatywa
21. Stowarzyszenie Ekologiczne EKO-UNIA
22. Stowarzyszenie EKOSKOP
23. Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot
24. Stowarzyszenie Tilia
25. Towarzystwo dla Natury i Człowieka
26. Towarzystwo na rzecz Ziemi

